

Ministry of Foreign Affairs – (Department for Humanitarian Action, Civil Society and Engagement, HCE)

Meeting in the Council for Development Policy 10 June 2020

Agenda item 3

1. Overall purpose	For discussion
2. Title:	Danish support to civil society
3. Presentation for Programme Committee:	N/A

Notits til Udviklingspolitisk Råd (UPR) **Diskussionsoplæg vedr. dansk støtte til civilsamfundet**

Introduktion

Støtte til civilsamfundet i udviklingslandene står centralt i dansk udviklingssamarbejde. Civilsamfundet driver samfundsforandringer og er en grundpille i demokratiske samfund. De tænker nyt, styrker fællesskaber og udvikler morgendagens ledere. De holder myndigheder til ansvar og når langt ud i solidaritet med de svageste og mest sårbare. De besidder dyb viden og skaber adgang til vigtige netværk og kontakter.

Civilsamfundet er således afgørende for indfrielse af menneskerettighederne, FN's Verdensmål og princippet om 'ikke at efterlade nogen'. De er en vigtig partner i den danske udviklings- og udenrigspolitik.

Den aktuelle COVID-19 krise viser tydeligt civilsamfundets evne og kapacitet til at levere innovative løsninger, styrke sammenhængskraft og holde myndigheder til ansvar. Vor tids måske største udfordring – klimaforandringerne – havde næppe den samme bevågenhed uden et aktivt civilsamfund.

Ca. 7 pct. af den danske udviklingsbistand har som mål at styrke civilsamfundet i udviklingslandene. Denne del af støtten udmøntes via danske civilsamfundsorganisationer. Civilsamfundsaktører indgår også i landeprogrammerne, det Dansk-Arabiske Partnerskabsprogram, Naboskabsprogrammet, demokrati- og menneskerettighedsstøtten m.m. Endeligt kanaliseres ca. en tredjedel af den humanitære bistand igennem danske civilsamfundsorganisationer.

Udenrigsministeriet har strategiske partnerskaber med 16 danske civilsamfundsorganisationer, der udløber ved udgangen af 2021. Som en del af det forberedende arbejde for en ny runde af strategiske partnerskaber er der behov for en bredere drøftelse af den danske støtte til civilsamfundet. Nedenfor opridses med afsæt i analyse af aktuelle globale tendenser en række grundtanker, der kan danne udgangspunkt for en drøftelse med Udviklingspolitisk Råd:

- ➔ Hvilken rolle ser Rådet for civilsamfundet i dansk udviklingsbistand – både som mål og som instrument?
- ➔ Hvilke refleksioner har Rådet om grundtankerne?
- ➔ Kan den private sektor engageres yderligere i civilsamfundsstøtten?

Globale tendenser

En ny aktivisme. I både syd og nord ses der en bevægelse hen imod en mere flydende organisering i civilsamfundet. Særligt yngre generationer engagerer sig i uformelle bevægelser og i emnespecifikke kampagner. Tendensen understøttes af mobilnetværk og sociale medier. Samtidig kæmper mere traditionelle organisationer med at gøre sig relevante. Flere af dem oplever en legitimitets- og tillidskrise. Hvem repræsenterer de, og hvem giver dem legitimitet? Udviklingen efterlader også Danmark med svære spørgsmål. Det kan være en udfordring at nå de mest relevante forandringsagenter, når støtten samtidigt skal forvaltes forsvarligt.

Det globale civilsamfund. De nye former for organisering har ført til en fremvækst af emnespecifikke, globale civilsamfundsplatforme og kampagner. Civilsamfundsaktører fra både syd og nord danner alliancer for at skabe opmærksomhed om globale spørgsmål som f.eks.

ulighed, seksuel og reproduktiv sundhed og rettigheder, tros- og religionsfrihed, klima og ligestilling. Civilsamfundet har dermed intensiveret kampen for global retfærdighed.

Civilsamfund under pres. De forløbne års tendens til at civilsamfundets råderum indskrænkes, synes kun at tage til i styrke. Udviklingen afspejler en bredere underminering af respekten for menneskerettigheder og demokrati. Den internationale civilsamfundsplatform CIVICUS konkluderer, at kun 4 pct. af verdens befolkning lever i samfund med respekt for grundlæggende menneskerettigheder. Der ses stadig oftere vold mod fredelige demonstrationer, og antallet af drab og overgreb på menneskerettighedsforkæmpere er stigende. Internettet lukkes ned og kunstig intelligens og ansigtsgenkendelse anvendes til overvågning. Danmark må sammen med ligesindede lande konstatere, at det endnu ikke er lykket at vende tendensen trods en intensiveret indsats.

COVID-19 krisen sætter frihedsrettighederne under fornyet pres. Det frygtes, at håndteringen af krisen misbruges som undskyldning for at gennemføre begrænsninger. I flere lande er situationen yderligere forværret og præget af øget diskrimination. Kvinder og piger, religiøse og etniske minoriteter, oprindelige folk og LGBTI-personer er særligt udsatte.

Grundlæggende overvejelser

Det foreslås, at drøftelse om dansk civilsamfundsstøtte tager afsæt i følgende grundtanker, der afspejler Danmarks eksisterende støtte og forsøger at respondere på ovennævnte tendenser:

1. **En bred definition.** Civilsamfundet defineres som området mellem stat, marked og familie/husholdning. Det inkluderer alle former for civilsamfundsorganisationer, lokalsamfundsbaseerede organisationer, lokale bevægelser, fagforeninger, erhvervs sammenslutninger, kooperativer, trosbaseerede organisationer, ikke-formaliserede grupper, sociale bevægelser, forskningsinstitutioner, tænketanke, og medieorganisationer. Civilsamfundsbegrebet er samtidigt levende og dynamisk. Kun en konkret, uvildig analyse kan afgøre, hvem der har lokal forankring og legitimitet.
2. **Styrkelse af lokale civilsamfundsaktører udgør den røde tråd i støtten.** Enhver form for civilsamfundsstøtte skal have som ambition og selvstændig målsætning at styrke lokalt forankrede civilsamfundsaktører. Dette gøres typisk igennem strategisk planlægning, organisationsudvikling, alliancedannelse, netværk m.m.
3. **Dansk civilsamfundsstøtte udvikler demokrati nedefra.** Et aktivt, uafhængigt og mangfoldigt civilsamfund er en af grundpillerne i et konsolideret demokrati og et mål i sig selv. Danmarks støtte til civilsamfundet skal have som ambition at sikre deltagelse, inddragelse og råderum for alle borgere med fokus på marginaliserede og sårbare grupper. Dermed fortsættes den rettighedsbaseerede tilgang med udgangspunkt i danske menneskeretlige prioriteter med civilsamfundet som repræsentant for rettighedshavere. Dette indebærer fremme af menneskerettighederne gennem fokus på fortalervirksomhed og aktive samfundsborgere. Civilsamfundets rolle er at vise vejen igennem nyskabelse og ved at holde myndighederne til ansvar. I konfliktsituationer indebærer det at fremme forsoning, styrke modstandskraft og modgå radikaliserings.
4. **Støtte til serviceydelser skal have et strategisk perspektiv.** Støtte til serviceydelser kan ikke stå alene, men skal anvendes strategisk til at understøtte fortalervirksomhed. Den korrekte ”dosering” af serviceydelser afhænger af konteksten. Under konflikter, naturkatastrofer, pandemier m.v. vil der ofte være øget fokus på serviceydelser, men

fortsat med et strategisk sigte om at engagere myndigheder i dialog om deres ansvar og forpligtelser.

5. **Civilsamfundsstøtten skal understøtte Danmarks overordnede strategi.** Dette kan indebære, at en del af civilsamfundsstøtten udmøntes inden for temaer og/ eller geografier prioriteret i den udviklingspolitiske og humanitære strategi og i udenrigspolitikken. Det kan overvejes om støtten i højere grad skal samtænkes med øvrige danske bistandsinstrumenter for at understøtte fælles mål. Dette indebærer også styrket strategisk dialog med civilsamfundspartnere.
6. **Civilsamfundsstøtten udmøntes igennem en bred vifte af støttemodaliteter.** Der er stor forskel på kapacitet og behov hos civilsamfundsaktører i udviklingslandene. Nogle vil kunne drage nytte af samarbejde med danske og andre internationale organisationer, mens andre vil efterspørge direkte støtte. Det er derfor vigtigt at operere med et mix af strategiske partnerskaber, puljer, landeprogrammer, tematiske programmer mm. Det skal samtidigt overvejes, om der kan udvikles støtteformer, der i højere grad når mere uformelle organisationer. Dette vil kræve risikovillighed.
7. **Ligeværdige partnerskaber.** Ligeværdige partnerskaber mellem danske organisationer og partnere i syd indgår som en central del af støtten. Analyser viser imidlertid, at for få midler når partnerne i syd, og at nogle partnerskaber ikke udvikler sig tilstrækkeligt over tid. En større del af midlerne og beslutningskompetencerne bør derfor flyttes sydpå. Det skal samtidigt italesættes fra starten, at (finansiel støtte til) partnerskaber har en udløbsdato. Endeligt skal partnerskaber med virksomheder, fonde mv. fremmes i tråd med Verdensmål 17 om partnerskaber for handling.
8. **Civilsamfundsstøtten skal blive bedre til at demonstrere effekt og vise resultater.** Støtte til civilsamfundet kræver evidens og dokumentation af resultater. Men vi skal også udvise forståelse for, at social forandring kræver tid, at mange processer vil opleve tilbageskridt, og at ikke to processer er ens. Systematisk læring og kvalitetssikring skal sikre, at organisationerne tilpasser sig og tænker nyt.
9. **Civilsamfundsstøtten skal understøtte et folkeligt dansk engagement.** Det danske civilsamfund spiller en vigtig rolle i at fremme engagement i udviklingssamarbejdet. Danske civilsamfundsaktører bør opfordres til at samarbejde med hinanden og en bredere vifte af samarbejdspartnere om kampagner. Dette med henblik på, at øge opmærksomheden om fattige og marginaliserede befolkningsgruppers rettigheder samt viden om globale udviklingsspørgsmål og verdensmålene.
10. **Civilsamfundsstøtten skal gå hånd i hånd med styrket politikdialog.** For at sikre at dansk støtte opnår resultater og imødegår indskrænkninger i råderum, er det nødvendigt med en stærk og konsistent politikdialog. Støtten skal derfor koordineres med Danmarks politikdialog i vore prioritetslande og med vores linjeføring i bl.a. FN- og EU-regi.

Næste skridt

Udenrigsministeriet vil på baggrund af drøftelserne med UPR videreudvikle ovennævnte grundtanker i tæt dialog med civilsamfundet og andre interessenter i og uden for Danmark. Arbejdet vil også kunne trække på en kommende evaluering af dansk civilsamfundsstøtte, som netop har til formål at dokumentere resultater inden for centrale områder af civilsamfundets arbejde med henblik på læring og forbedring af kvaliteten af den danske støtte til civilsamfundet. Ambitionen er, at arbejdet skal understøtte en kommende udviklingspolitisk og humanitær

strategi og danne udgangspunkt for en ny runde af strategiske partnerskaber med danske civilsamfundsorganisationer.